

Ю. Анохіна

**«ТІЛО СОЦІУМУ»: ВІДОБРАЖЕННЯ ЗАХВОРЮВАНЬ У ФОТОГРАФІЧНИХ
ПРОЄКТАХ ВАСИЛИСИ РОМАНОВОЇ ТА МАКСИМА ДОНДЮКА**

Yu. Anokhina

**“THE BODY OF SOCIETY”: REFLECTING OF DISEASES IN THE PHOTOGRAPHIC
PROJECTS OF VASYLISA ROMANOVA AND MAKSYM DONDIUK**

Сьогодні комплекс хвороб, що позначається загальною назвою «рак», розповсюджений по всьому світу й досі не має гарантованих методів лікування. В Україні причиною смертності у 10,4% є рак, туберкульоз має трішки менший відсоток. Як зауважила американська філософка Сьюзен Зонтаг, авторка книги «Хвороба як метафора», найчастіший підхід до хвороби — це бути здоровим, а спосіб хворіти — це спробувати повністю відмовитись від метафоричного мислення. Авторка розглядає актуальні теми на сьогодні, зокрема такі захворювання, як рак та туберкульоз. Вона розповідає про хворобу не як про фізичний біль, а використовує хворобу у вигляді риторичного образу. У книзі порівнюється рак із туберкульозом, показуючи упевненість стосовно них у соціумі. Отже, пропоную вам розглянути творчість двох українських митців, які досліджують у фотографічних серіях тему хвороби.

Василіса Романова народилась у Дніпрі в 1983 році. Вона розповідає під своїми дописами в інстаграм, що кожна її світлина має свою історію. Тож одна із серій, що призначена онкохворим, також її має. Фотографка сама стикнулась із хворобою. На сьогодні вона поборолася рак, і вже 4,5 років знаходиться в стані ремісії. Ця тема для мисткині дуже близька, тому, створивши серію, вона намагалась розповісти про проблему людей та водночас підтримати завдяки творчості.

Із всієї серії я б хотіла розглянути одну ілюстрацію. На світло-блакитному тлі зображено два мандарини, що знаходяться поруч. Перший мандарин згнилий, а другий свіжий. Нижче розташовані чорні кубики з білими літерами, з яких побудовано слово «CANCER», що в перекладі з англійської мови означає рак. Романова працює із цифровою камерою, про що свідчить чіткість, чистота та деталізація зображення. Ілюстрація належить до класичного жанру предметної фотографії. Фотографка працює з простими формами, надаючи їм метафоричності, але ми одразу зчитуємо, що на зображенні йдеться про рак грудей. Мисткиня обрала для побудови кадру середній план із закритою діафрагмою, тобто все знаходиться в різкості. Завдяки цьому ми робимо акцент на мандарини для привернення уваги глядача до проблематики.

Композиція кадру замкнена та статична. Освітлення розташоване в лівому верхньому куті, що дає м'яку тінь праворуч на мандаринах, створюючи відчуття об'ємності фігур. Наприкінці слова, викладеного кубиками, також можна побачити тінь, що падає на тло. Кольори поєднані між собою гармонійно, побудовані на контрасті світло-блакитного та помаранчевого і чорного в поєднанні з білим. Якщо згадати колірне коло Іттена, то можемо помітити, що спектр блакитного та помаранчевого знаходяться навпроти, таким чином ці кольори є доповнюючими кольорами. За психологією кольорів блакитний колір символізує довіру, вдумливість та спокій, скоріш за все авторка тут намагалась передати асоціацію з медичним досвідом. Адже саме такий колір використовують у медичних закладах через його заспокійливий ефект. Помаранчевий символізує тепло, безпеку та фізичний

комфорт. На мою думку, таким чином авторка на інтуїтивному рівні розмовляє про проблему з нами та підтримує хворих на онкологію.

Романова працює з комерційною зйомкою, тож і в цій роботі вона зберігає візуальність рекламної фотографії: яскраві кольори, деталізація, максимально чисте, нейтральне оточення. Завдяки цьому виникає певна «плакатність» роботи, що дозволяє гостріше донести повідомлення роботи.

Романова використовує натюрморт як метафору, тоді як інший український фотограф Максим Дондюк притримується жанру «чистої» документальної фотографії. Він народився в Хмельницькій області. Працює з великою кількістю соціальних проблем. Розглянемо серію «Епідемія туберкульозу в Україні», що знімалася з 2010 по 2012 рік. Це дуже важка серія, що привертає повністю увагу глядача. Дондюк у цій серії працює не тільки з проблематикою туберкульозу, а й з текстом представлених до кожної фотографії. Таким самим чином автор знайомить нас з кожним героєм із цієї історії.

Передивившись всю серію, хотіла би розглянути детальніше фотографію, головним героєм якої є Геннадій, що хворий на туберкульоз та ВІЛ. Світлина була знята в Донецькій протитуберкульозній лікарні у грудні 2010 року. Фотографія поділена на два плани. Перше, що ми бачимо — розмиту томограму легень, які створюють візуально статичну, закриту композицію. Задній план — портрет чоловіка. Фокус знімку — на людині. У його позі привертають увагу руки, надзвичайно худорляві, з видимими кістками. Стиснувши руки в кулак, він нібито хапається за життя, але у відвернутому від камери обличчі читається відчай та втрата надії. Світло м'яке, знято біля вікна. Фотографія випромінює драматичність ситуації. Завдяки поєднанню контрастних кольорів, жовто гірчичного в лівій половині зображення та блакитного — у правій, ми отримуємо візуальну та емоційну напруженість.

Максим Дондюк знімає на плівкову камеру, і завдяки цьому є відчуття того, наскільки є цінним та ретельним підхід до кожного кадру. Всім відомо, що плівка має обмежену кількість кадрів, тобто перед тим як зробити фотографію, потрібно ретельно обдумати кадр, чи все вас влаштовує по композиції, підібрати потрібну витримку та діафрагму, щоб в подальшому не зіпсувати кадр. Також матеріали для аналогової фотографії є дорогими та потребують часу для проявки, що пояснює, чому аналогова зйомка вимагає виваженого підходу. Як казав Аорон Зіскінд, «Фотографія — це спосіб відчувати, торкатися, любити. Те, що ви спіймали на плівку, назавжди зберігає пам'ять про дрібниці навіть тоді, коли ви все забули».

Отже, Василіса Романова та Максим Дондюк знімають різною технікою та використовують різний підхід до фотографії. Однак їх об'єднує спільна проблематика — небайдужість до хворих людей, які кожен день борються за життя. Дондюк працює в жанрі документальної фотографії: він не втручається в кадр та фіксує мить, таким чином розповідає особисту історію кожного героя. Романова працює з предметною фотографією, і завдяки предметам створює оповідь, що об'єднує досвіди багатьох людей, при цьому не показуючи в кадрі їх. Цих митців надихає бажання донести та підтримати у складній ситуації людей. Вони також бажать привернути увагу широкої аудиторії до питань туберкульозу та онкологічних захворювань, та соціальної стигми, що їх оточує.